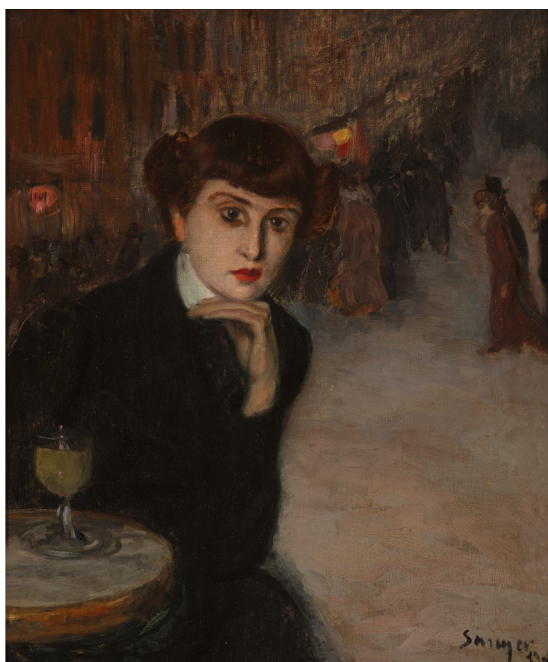

© Arxiu fotogràfic del Consorci del Patrimoni de Sitges

Obra	<i>Dona en un cafè</i> , de Joaquim Sunyer i de Miró (Sitges, 1874-1956)
Lloc i data	París, 1900
Matèria / Tècnica	Pintura a l'oli sobre tela
Mides	58 x 49 cm / 80 x 73 cm (marc)
Col·lecció	Museu de Maricel, Sitges. Dipòsits externs, núm. inv. 92
Descripció i context històric	

Joaquim Sunyer i de Miró, fill del mestre d'obres Jaume Sunyer i Juncosa (Torredembarra, 1874 – Sitges, 1918) i de Rosa de Miró i Argenter (Reus, 1850 - Sitges, 1896) es va iniciar a la pintura a redós dels pintors luministes de la platja i de les hortes del sorrenc sitgetà, formació en la que el seu oncle matern, el pintor luminista Joaquim de Miró i Argenter (Sitges, 1849-1914) hi va jugar un paper determinant.

Quan la família es traslladà a Barcelona degut a la feina del pare, el jove Sunyer es va matricular a l'Escola de Belles Arts de Llotja el curs 1894-1895, on va fer amistat amb Joaquim Torres-Garcia, Isidre Nonell, Joaquim Mir i Ricard Canals. Amb ells, integrants de la denominada Colla del Safrà pel predomini de tons groguencs en les seves obres, va freqüentar els ambients populars, va practicar el dibuix a peu de carrer i la pintura a *plein-air*.

En les incursions que feia a Sitges, sortia a pintar hortes i paisatges sovint acompanyat del seu oncle. Va prendre part a les exposicions de Belles Arts de Barcelona del 1894 i 1896, on les seves obres van ser comentades pel crític d'art més important del moment, Raimon Casellas, com a exemples de l'Escola Luminista.

L'atracció de París com a capital de les arts que oferia als joves de la seva generació llibertat artística i personal i oportunitats d'exercir la vida d'artista va ser l'esquer que el va portar a demanar al seu pare els diners destinats a la seva redempció del servei militar, que en aquells moments suposava anar a fer la guerra a Cuba. La mort de la seva mare l'estiu del 1896 va precipitar la seva partida, que va ser en qualitat de pròfug.

Durant els dos primers anys a París, Sunyer va experimentar una vida de bohèmia negra. Instal·lat a Montparnasse va passar tota mena de privacions, subsistint a còpia de vendre dibuixos i obra sobre paper, ja que gairebé no es podia pagar material pictòric. La primera obra que va vendre va ser de temàtica miserabilista, pròpia de la seva mateixa condició; representava un vell assegut i la va adquirir el Dr. Landau, que en va esdevenir el seu primer col·leccionista.

El 1898 es va traslladar a Montmartre a peu, traint una carretilla amb les seves escasses pertinences mentre anava mormolant poemes de Charles Baudelaire. Immers en un París que li mostrava el rostre més dur, encarnat en la gent humil i les classes populars més necessitades que ell tan bé va arribar a conèixer, va anar aconseguint que els seus gravats i pastels trobessin un lloc entre els salons de Beaux Arts i el mercat de l'art.

Els gravats amb què va il·lustrar l'obra del poeta Jehan Rictus, *Les soliloquis du pauvre* (1897), va començar a canviar la seva sort, per bé que va continuar la seva visió miserabilista fins el tomb de segle. Dos llibres de la col·lecció *Minutes parisiennes*, en els que va il·lustrar els textos d'Henry Fèvre (1901) i Gustave Geffroy (1903), mostren el seu profund coneixement dels ambients i carrers parisiencs, característica que li va ser reconeguda per la crítica de l'època.

Sempre a la recerca d'un llenguatge propi, els escenaris de Sunyer eren els bulevards i els carrers, com els de Belleville i els de Montmartre; els jardins del Palau del

Luxemburg, proper al barri llatí, els interiors dels cafès i el món de l'espectacle, principalment el Moulin Rouge. Els protagonistes de les seves obres són la gent del carrer, marginats, pobres, obrers i gent senzilla, els estudiants i passavolants que freqüenten els jardins del Luxemburg, i les dones dels bulevards, carrers i locals d'esbarjo. En general representa escenes de grups, però dedica la seva atenció a tipus concrets, com els vells *clochards* i venedors ambulants, i a figures femenines que singularitza per alguna raó.

Vers 1903 Sunyer és reconegut com un bon artista, amb una producció d'obra sobre paper que el situa entre els millors del moment. El 1905 el seu marxant Henry Barbazanges li va finançar un viatge a Espanya perquè aprofundís en el gènere de l'espanyolada, un estil clientelar del París d'aquells anys que van practicar, entre altres, Anglada-Camarasa, Ricard Canals i Pau Roig. De passada i de retorn de Madrid, Toledo i Àvila, Sunyer va recalar a Sitges per veure la família. Posteriorment, instal·lat de nou a París, va pintar algunes obres d'espanyolada a gust del seu marxant, però retornà a figures femenines i a paisatges urbans ja allunyats de la ciutat marginal.

L'estada a Sitges i la contemplació de les exposicions que el Salon d'Automne va dedicar a Gauguin (1906) i a Cézanne (1907) van determinar un gir radical a la seva producció, reorientant-la vers un primitivisme paisatgístic palès a les obres realitzades a Sitges a partir del 1908. El 1909 clou la seva etapa parisenca i inicia el decurs vers el Noucentisme plàstic, moviment del que és el més important representant. Com va escriure en una de les seves cartes evocant París, «il faut faire la jeunesse», però en realitat va significar el seu pas per la vida moderna que la ciutat li va oferir.

El quadre *Dona en un cafè* va ser pintat a París el 1900. La seva protagonista comparteix amb la *blanchisseuse* el fet de ser les dues primeres dones singularitzades en l'obra de l'artista.

La bugadera representa la dona d'extracció humil que es guanya la vida fent bugada per compte d'altri, caracteritzada traginant un sac de roba per tot París –a Belleville, al Canal Saint Martin, a la rue des Abesses o a la rue Lepic– entre 1898 i 1903.

La dona del cafè apareix entre 1899 i 1901 situada en escenaris amables com els jardins del Luxemburg i els bulevards i llocs elegants. Protagonitza un oli titulat *Món elegant* (1901), un concepte que evoca llocs concrets de trobades i de lleure. Dues versions d'un mateix gravat, també del 1901, la identifiquen com *Parisina* i *Dona en vermell*.

És una visió que reflecteix tot un estil de vida concretada en la figura de la *parisienne*, tal com Ramon Casas l'ha consagrada a les pàgines de *Pèl & Ploma* amb motiu de la seva perllongada estada a l'Exposició Universal del 1900. És una dona lliure, que surt de casa, passeja, freqüenta els cafès-cantant i els espectacles de ball i que gaudeix d'una llibertat i d'un posicionament social allunyats de les dones de les classes populars.

L'artista la situa sempre en un primer pla, de mig cos o de cos sencer, en una posició inequívocament amantent que representa alhora un retrat i una actitud. La dona del cafè ha restat anònima, però segurament no va ser una simple desconeguda, tot i que per aquelles dates era la *blanchisseuse* qui feia vida amb l'artista que la va representar transitant pels carrers i en la intimitat del nu.

Bibliografia bàsica

Benet, R. (1975). *Sunyer*. Barcelona: Polígrafa.

Fèvre, H., & Sunyer, J. (1901). *Les Minutes Parisiennes : 5 heures la rue du Croissant. Illustrations de Sunyer. Gravées sur bois par Beltrand et Dété*. Paris: Ollendorff.

Geffroy, G., & Sunyer, J. (1903). *Les Minutes parisiennes : 7 heures : Belleville. Illustrations de Sunyer gravées sur bois par T.-J. : Beltrand et Dété*. Paris: Ollendorff.

Panyella, V. (1997). *Joaquim Sunyer*. Col. *Gent nostra*. 117. Barcelona: Columna.

Panyella, V. (1999). «El pintor de la vida moderna (París, 1896-1910)», a: *Joaquim Sunyer. La construcció d'una mirada*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya, p. 35-54.

Sindreu Portabella, Roser. (1992). *L'obra gravada de Joaquim Sunyer: catàleg raonat*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona. Departament de Representació i Anàlisi Compositiva, 1992.

Sunyer Hanappier, I., & Villalba Moreno, J. A. (2024). *Joaquim Sunyer, 1874-1956. Catálogo razonado digital*. Parte 1ª (Vol. 1).

Vinyet Panyella i Balcells, escriptora, investigadora cultural i curadora d'exposicions

Sitges, desembre del 2024

Museu del Cau Ferrat
Museu de Maricel
Museu Romàntic
Palau de Maricel
Can Falç
Fundació Stämpfli

Oficines: carrer Davallada, 12, 3a planta
Edifici Miramar
08870 Sitges
Tel. 93 894 03 64
Fax 93 894 85 29
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

Ajuntament
de Sitges

Diputació
Barcelona

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura